



Herkese merhaba,

Bu mektubu size gerçek bir mektup olarak göndermeyi isterdim. Ama mektubumun sayfalarına taşıma olasılığım olan virüsü de istemeyerek iliştiirmiş olabilirdim. Bu sebeple topluca dijital alana sürgün edildik. Salgın ile beraber gözümüzle göremediğimiz bir tehdit için önlemler almaya, olasılıklar hesaplamaya ve ülke bazında ölü saymaya başladık. Mektubum bir nevi kendimle konuşma ya da karşılıklı iletişime bir girizgah olarak görebilirsiniz.

Koca bir risk evreni içinde insanların kendini savunmak ile 'insancıl' olan arasında savrulduğunu görüyoruz. Prekarya çatısı altında buluşan emekçilerin, 'köleliğin' 'kahramanlık' sıfatıyla topluma servis edildiği bir pozisyonda tedirginlik içinde ve tercihleri dışında yaşadıklarına tanık oluyoruz. Bu sıfatlara inanmıyorum. Herkes için yaşamını sürdürme hakkının öncelikli, insan haklarının temel hak sayıldığı bir ortamda yaşamayı talep ediyorum. Toplumun büyük bir kesimiyle bu taleplerde uzlaştığımı varsayıyorum. Aksi halde doğduğum yerde yaşamak hazin ve çekilmez bir duruma dönüşürdü.

Otorite tarafından birbirimiz ve kendimiz için tarif edilen yöntemlere sevk ediliyoruz. Ve burada bir çatlak ses, alternatif bir öngörü ya da öneri, kabul görmeyecek ve sorumsuzlukla suçlanmamıza yol açabilecek cinsten. Totaliter nitelikler taşıyan yönetimlerin yasa(k)laştırdıkları bizim için "gerçekten" iyi olan mı? Bu içinde yüksek oranda şüphe taşıyan soruyu toplumun aklından çıkarmaması gerekiyor. Sanatçı doğası gereği farklılıkların, toplumsal olarak uzlaşmamış olanın kucağında, ayrışmanın başladığı yarıktaki 'özgürce' sorgulayarak üretebiliyor ve o karanlıkta kendini yeşertiyor. Her türlü tedbir, karar, yalıtma, sınırlandırma ve yasak evrenini göstermeyi becerabilenlerden biri de onlar olacak. Bu olağanüstü durumun olağanlaşacağı yönünde korkularımızı hafifletmek için sanatçıların ellerinde ifade araçları dolayısıyla güçleri var.

İçinden geçtiğimiz zaman, bireysel bellek ve toplumsal bellek için kendine özgü anlamlar taşıyor. Öznellikten taşıp gelen (toplumsal anlamda bir özne olduğumuzu unutmadan) bir kayıt altına alma refleksi ya da anlamlandırma ihtiyacı içindeyiz. Uygarlık serüveninde geldiğimiz şu noktada bilimsel bilgiye rağmen etrafımız derin bir bilinmezlikle sarılı. Uygarlığın ilerleyen bir şey olduğu ve insan için var olduğu fikri başından beri belki de hataydı. Bunu yazarken, geçmişten Benjamin'in ayak seslerini duyuyorum.

Belki de çözüm aksine geriye doğru yüzümüzü çevirmek. Kendi yalınlığı içinde yaşamsal ihtiyaçları kavramak, doğayla daha yakın bir ritim tutturmak ve toplumsallığın en küçük parçası olarak daha derin bir bağ ile kendimizi konumlandırmak. Özellikle yaşadığımız karantina deneyiminden sonra nasıl bir hakikat sürecine dahil olacağız? Özünde bu süreç hayatımızda gerçekten neleri sorgulamamıza, değiştirmemize, tiksindirmemize, sevmemize ya da hayatımızdan çıkarmamıza yol açacak?

Örneğin daha az tüketmek için nelerden, daha berrak ilişkiler ve iletişim için kimlerden vazgeçmek zorunda kalacağız? Gerçekten ne düşündüğümüze, ne hissettiğimize, neyi kaydettiğimize dair bilinç genişletmek, daha çok yürümek, doğadan daha fazla nefes almak, daha çok tohum büyütme, daha az ama lezzetli yemek, kırılğan (güvencesiz) dostlar edinmek ya da var olan dostlukları güçlendirmek, sevdiğimiz için taşıdığımız endişeyi eyleme dönüştürmek... Herkesin çözümleri farklı olabilir ama toplamda ortaklaşılacak bir kavrayış olacağı kanaatindeyim. Ve ortak deneyim ve bilginin aktarımında fotoğrafın büyük bir yükü taşıdığı inancındayım.

Fotoğraf, kendimize ve dünyaya verdiğimiz sözleri tutmak için, unutsak bile yeniden hatırlamanın vadisinde yaban düşüncelerimize yataklık eden bir araç. Özellikle kelimelerin ve gücün ifade etmeye yetmediği zamanlarda... Zihni ve duyumsamayı hizaya sokan, iyi bir eşlikçi hatta bir harita. Seçtiğin dünyanın içine sağlam adım atabilmen için eylemin ta kendisi...

Şimdiden hafızamızı tetikleyen her şeye kulak kabartalım derim. Marcel Proust'un kurabiyelerini aklımıza getirelim. Zaman, algıda ortaklaşacağımız bir kavram olmayabilir. Benjamin'in fotoğrafın zamansal ve uzamsal karmaşıklığını üzerine giyip, bakışla geçmişe şimdide nasıl bağladığını düşünelim. Bunları düşünürken fotoğrafın belki de diğer sanat mecraları içinde en yaygın ve eşitlikçi araç olduğunu, herkes için erişilebilir bir kaynak olduğunu aklımızda tutalım.

Sontag'ın dediği gibi 'bütün hafızalar bireyseldir, başka bir şeye indirgenemez; kişinin kendisiyle birlikte ölüp gider' fikrine katılmıyorum. Böyle bir ölümün sözsüz, ifadesiz, araçsız, aktarımsız yani hiçbir toplumsallık taşıması gerekir ki bu kendimizi kapatmadığımız ve toplumdaki tamamen yalıtılmadığımız sürece pek olası değildir.

Son olarak evde kalma konforuna sahip fotoğrafçılara, bu mecburi ev hapsine Bachelard'ın ev ortamına dair tespitini düşünerek bakmalarını öneriyorum.

"Kuşkusuz, ev sayesinde anılarımızın büyük bir bölümü yerleşecek bir yer bulur; hele de ev biraz karmaşık, mahzeni ve tavan arası, köşe bucağı ve koridorları varsa, anılarımız da niteliği gittikçe belirginleşen sığınaklar edinir. Ömrümüz boyunca kurduğumuz düşlerde dönüp dönüp geliriz buralara." [1]

Eda Yiğit

06.05.2020

[1] Bachelard, G. (2014). *Mekanın Poetikası*. (E. Sarıkartal & A. Öz, Ed.) (2. Baskı). İstanbul: İthaki Yayınları. s.38